

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN–HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA–KNOWLEDGE DATABASE

HESZKE, Béla

Egy új francia Afrika-antológia / A new French Africa anthology

Eredeti közlés/Original publication:

Nagyvilág, 1964, 9. évf., 12. szám, 1888–1889. old.

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.003.602

Dátum/Date: 2019. május / May

filename: heszke_1964_recAnthAfrMalg

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

HESZKE, Béla: Egy új francia Afrika-antológia / A new French Africa anthology, *AHU MATT*, 2019, **pp. 1–6. old.**, No. 000.003.602, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Közönyvtárakban / In public libraries

Megjegyzés / Note:

ellenőrzött és szerkesztett szöveg / controlled and edited text

Kulcsszavak/Key words

magyar Afrika-kutatás, könyvismertetés (*Anthologie africaine et malgache*, par Langston Hughes és Christiane Reygnault. Seghers, Paris, 1963)

African research in Hungary, book review (*Anthologie africaine et malgache*, par Langston Hughes és Christiane Reygnault. Seghers, Paris, 1963)

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMEN-
TUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC
SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES,
COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/
writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian,
Spanish, Italian and other – languages

* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

EGY ÚJ FRANCIA AFRIKA-ANTOLÓGIA

Anthologie africaine et malgache (Afrikai és malgas antológia). Összeállította: Langston Hughes és Christiane Reygnault. Seghers, Paris, 1963.

HESZKE, Béla

Nagyvilág, 1964, 9. évf., 12. szám, 1888–1889. old.

A cinikus ezt mondja: „Afrika divatba jött.” A közhelyeket szerető ember pedig így beszél: „Afrika felébredt”. S mit mond az afrikai néger? Tom Mboya kenyai fiatal költő szavaival felelünk e kérdésre: „Miért kell minden áron igazolnunk igényünket a szabadságra? És ha igen, kinél? És milyen szabályok alapján ítékeznek majd felettünk, és ki alkotja majd meg azokat a szabályokat?” Ez Afrika új hangja, s ezt szólaltatta meg Langston Hughes és Christiane Reygnault, amikor a Seghers kiadó rendkívül igényes nyomdai kiállításában kezünkbe adta a legújabb afrikai néger antológiát.

Több mint harminc év telt el azóta, hogy Blaise Cendrars kiadta Néger antológiáját (*Anthologie noire*), mely akkor a reveláció erejével hatott világszerte. Ami azóta történt Afrikában, az már előttünk játszódott le, s immár könyvtárra való irodalmi anyag tanúskodik arról, hogy a fekete kontinens szellemi alkotásai már rég túljutottak az egzotikumként kezelhető és felhasználható jelenségek színvonalán, s kész irodalomként igénylik maguknak a helyet a világirodalomban.

Az „egzotikus” néger irodalomból egyszerűen „afrikai irodalom” lett, s ez az egyszerűsödés egyszersmind differenciálódást, gazdagodást is jelent. Ennek az irodalomnak éppen az ősi mivolta, illetőleg újszerűsége – s e kettő dialektikus egysége – jelenti azt a sajátosat, ami megkülönbözteti nemcsak a fehérek irodalmától, hanem még az amerikai kontinens néger irodalmától is.

Tíz évvel ezelőtt Langston Hughest meghívta a johannesburgi *Drum* című folyóirat néger szerkesztője, hogy vegyen részt egy irodalmi pályázat zsűrijében. A pályázat elbírálása után Langston

Hughes felhívást közöltetett valamennyi nagyobb afrikai néger újságban, arra kérve a néger tollforgatókat, hogy küldjék el címére írásait. Százával érkeztek a legkülönbözőbb színvonalú írások. Nagyobb részüket kézzel írták a szerzők, gyakorta nem kis nehézség árán, de volt több olyan írás, amelynek szerzője a legmagasabb egyetemi végzettséggel is dicsekedhetett. Akadt olyan szerző is, aki gyermeki örömmel közölte, hogy „immár írógépen kopogta le sorait”, mert első írása óta „ezt a gyönyörűséget is” megtanulta. Így gyűlt össze az afrikai irodalom kincsházának az anyaga, amelyet Hughes ki is adott *An African Treasury* címmel. A nagysikerű antológia megjelenése után tíz évvel határozta el Christiana Reynault, hogy az angol nyelven megjelent anyagot kiegészíti a franciául író négeralkotásaival. Így jelent meg *Afrikai és malgas antológia* címmel ez az érdekes, a négerséget („négritude”) minden aspektusában bemutató gyűjtemény.

Mint minden antológia összeállítója, Christiana Reynault is a feltelezett kifogások ellen védekezik, amikor előre jelzi bevezetőjében, hogy gyűjteménye „két okból inkább a felfedezés, mint a teljesség igényével készült, mert még sok titka van az ismeretlen Afrikának ... Egén cikáznak a repülőgépek, de nagy dzsungeljeinek szívében ezer és ezer törzs még csak egymásnak él, a XX. század legzártabb társadalmi elszigeteltségében”. Változásai a szemünk előtt játszódhatnak le, de „Afrika még távol áll attól, hogy feleletet adjon önmagának feltett kérdésekre, illetőleg azokra, amelyeket neki feltesznek. Nincs mód még a mérleg elkészítésére, még egy antológia dolgában sem” – írja szerkesztői felelőssége tudatában Christiane Reynault. Fölösleges volt azonban amiatt védekeznie, hogy az antológia anyaga „túlzottan változatos képet mutat”. A változatosság ezúttal gyönyörködtet, s még tudósít is, amennyiben a novellától a vallomásig, a szociográfiai helyzetképtől a néprajzi vonatkozású adatközlésig, a tam-tam hanglejtését idéző verstől a Claudel és Aragon líráján felnőtt költői megnyilvánulásig sok mindent megismerhetünk e szemelvényanyagból. Itt a szövegek önmagukért beszélnek. Az írások előtt olvasható néhány soros jegyzet a lényeges életrajzi adatokat tartalmazza, s inkább olyan névjegy benyomását kelti, amelynek elolvasása után maga az író szólal meg: ilyen vagyok, mert így és ezt írtam. Egyszerű, de nagyon célravezető bemutatás. Az író úgysem adataiban, hanem művében él, s abban mutatja meg igazi valóját.

S milyen ez a valóság? „Négerség”, amelyről J. P. Sartre valamikor azt mondta, hogy „a világ iránt érzett szeretetből fakadó magatartás”.

Ezt kiegészíthetnők még azzal, hogy a „negritude” az öntudatot, a fel-emelkedés útján járó nép büszkeségének mélységesen emberi megvalósását is jelenti. Távol áll ez az irodalom az európai írók magábafordulásból eredő rafinált intellektualizmusától, mivel a lélek mélyéből fakad, s az egyszerű emberi bölcsesség kifejezése.

Immár világszerte ismert néger írók neve mellett (Peter Abrahams, Birago Diop, L. S. Senghor, Mamadou Dia stb.), ismeretlen szerzők, politikai hitvallások után, gyermekkori emlékeket felidéző írások és népi bölcsességet példázó közmondások olvashatók e kötetben. A szociológiai vizsgálódások, a „nyitott szocializmusra” vonatkozó javaslatok mellett jól megfér olyan legendák szövege, amelyeket évszázadok óta ismételtetnek a néger varázslók. Érdekes, miként szüremkedtek be az európai irodalom témabeli vagy szerkesztésbeli hagyományai az afrikai epikába. Kenyatta egyik parabolájában könnyen felfedezhetők a phaedrusi és La Fontaine-i állatmesék hagyományai, utánérzései. Egyébként is az afrikai néger meseírók szívesen élnek azzal a tanáccsal, amelyet La Fontaine, meséinek előszavában, így fogalmazott meg: „Felhasználom az állatokat, hogy taníthassam az emberéket”.

A babona, a mágikus népszokás jelentős tematikai szerepet játszik az afrikai néger epikában. Különösen a vas és az arany megmunkálásával és a circumcisio még ma is dívó szokásával foglalkozik több írás. Adódik persze szelídebb babonás szokás leírása is, mint például az aratási rituáléről szóló beszámoló.

Három részre tagolódik az antológia anyaga: próza, vers és tanulmányok. Ez utóbbi részben még az afrikai néger próza esztétikáját is olvashatjuk L. S. Senghor tollából. Senghor tanulmányában az afrikai néger epika első jellemző vonását annak realizmusában jelöli meg, de ez a valóság-élmény – szerinte – mindig párosul a természetfölöttinek az élményével. Senghor élesen különválasztja az európai irodalomban kifejlődött szürrealizmust az afrikai irodalomban jelentkező „szürnaturalizmustól”, amelyben a létező és a képzelte dialektikus egységben jelentkeznek. A halállal és az anarchiával szemben az élet és a létezés rendjének az ellentéte áll, s ebből az antitézisből adódik a néger gondolkodásban a béke nagy szintézise, amelybe belefér a kegyesség, a jóérzés, a hűség, a nagylelkűség, a türelem és a bátorság, mint a néger erkölcsi világ normái.

Afrikát sokáig a „primitív világ” fogalmával asszociálták – mert nem ismerték. Majd a gyarmati világ évszázadai során mint gazdasági

tényező élt a köztudatban. Most pedig politikai tényezőként való szerepeltetésén és emlegetésén túl, irodalmi arculatával is megismerkedünk.

Az egyik malgas közmondás szerint:

„A szó olyan, mint a tojás: mihelyt feltörik, szárnyat kap”. Egy szeszuto közmondás szerint pedig: „a bölcsesség nemcsak egy házban lakik”. Egy kontinens új bölcsessége szól ebből az antológiából.